

Murat SALUR¹

¹Dr., murat.salur.4949@gmail.com

Geliş Tarihi/Received
18.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted
01.08.2023

Yayın Tarihi/Published
31.12.2023

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijitalleşme Kavramına Yönelik Metaforik Algıları

Öz

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına ilişkin algılarını, metafor kullanarak belirlemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemleri kapsamında değerlendirilen olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Muş Alparslan Üniversitesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 78'i erkek ve 74'ü kadın olmak üzere toplamda 152 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, yapılandırılmış açık uçlu soru formu aracılığıyla elde edilmiştir. Bu kapsamda katılımcılardan, "Dijitalleşme.....benzer, çünkü" cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından, yapılandırılmış açık uçlu soru formu aracılığıyla elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en çok "Zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı" teması altında metafor oluşturdukları tespit edilmiştir. Ayrıca, kadın öğretmen adayları; "Yaşamı kolaylaştıran faktörler olarak dijitalleşme kavramı", "Yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı" ve "Temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı" temalarında ürettikleri metaforik imgeler, erkek öğretmen adaylarının ürettiklerinden daha fazladır. Buna karşılık "Zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı" ve "Eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı" temalarında, erkek öğretmen adayları oransal olarak kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarından daha fazla metaforik imge üretmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, metafor, sosyal bilgiler, öğretmen adayları

Atf: Salur, M. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik metaforik algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 20-40. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2023.210>

Metaphorical Perceptions of Social Studies Teacher Candidates Towards the Concept of Digitalization

Abstract

The purpose of the current study was to determine the perceptions of pre-service social studies teachers about the concept of digitalization through metaphors. To this end, the phenomenological design which is accepted as a qualitative research design was used. The study group consisted of a total of 152 pre-service social studies teachers, 78 male and 74 female, who were attending Muş Alparslan University in the 2022-2023 academic year. The data were collected through a structured open-ended question form. In this context, the participants were asked to complete the sentence: "Digitalization is similar to... because...". The collected data were analysed with the content analysis method. As a result, the theme formed by the highest number of participants was found to be "the concept of digitalization as harmful elements". Moreover, the female participants generated a higher proportion of metaphorical images in the themes of "Digitalization as a facilitator of life", "Digitalization as a guiding element" and "Digitalization as a basic need". However, the male participants generated a higher proportion of metaphorical images in the themes of "Digitalization as harmful elements" and "Digitalization as a source of entertainment and pleasure".

Keywords: Digitalization, metaphor, social studies, teacher candidates

Citation: Salur, M. (2023). Metaphorical perceptions of social studies teacher candidates towards the concept of digitalization. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, (44), 20-40.

<http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2023.210>

Extended Abstract

Introduction

Access to information, documents and, in short, necessary documents has become faster and easier than ever before. In this respect, societies have evolved into an information society. With the acceleration of developments in information and communication technologies, especially since the middle of the 20th century, with the widespread use of personal computers, and subsequently with the introduction of the internet with these computers, the concept of digitalization has also emerged. (Değirmencioğlu, 2016).

It can be said that digitalization is one of the most important technological developments that has made significant contributions to many fields and accelerated the development of many fields, especially in recent years. Digitization can be perceived as a process that can transfer and process messages similar to each other, such as pictures, letters or words, and store them electronically and transform them into various signals. Indeed, when text, audio, or images undergo digitization, the process becomes faster and more efficient for storage, processing, combining, and ensuring their overall functionality in harmony. Since digitization facilitates the processing of texts, sounds, and images together, offering a large multimedia application designed for the computer, it would be incomplete to see digitization only as a development in the field of communication. In addition, most technological tools such as computers, television, radio, music, and photography have now become digital (Ormanlı, 2012). According to Törenli, (2005), digital technology is the processing of sound, image, photograph, text, music, and all kinds of data transferred to the computer environment through microprocessors and converting them into certain signals. Due to digital technologies, the storage, production, transfer, and distribution of all these elements have been accelerated, their capacity has increased, the processing capability has improved and generally been facilitated. With the development and prevalence of digitalization, a transition has been made from the analogue structure that causes the loss of sound, image, photograph, text, music and data to communication and broadcasting tools and systems, and the development of these areas has accelerated.

Method

The use of the phenomenology design, which is evaluated within the scope of qualitative research methods, was deemed appropriate in this study to determine the differences between the metaphorical connotations produced by the social studies teacher candidates regarding the concept of digitalization. The study includes 152 social studies teacher candidates, 78 male and 74 female, studying at Muş Alparslan University during the 2022-2023 academic year. Purposive sample selection was preferred in determining the study group.

The data in the research were obtained through a semi-structured open-ended question form. Before this form, prepared by the researcher, was distributed to the participants, each participant was informed about the metaphorical connotation. The data obtained from the social studies teacher candidates through a semi-structured open-ended question form were analysed by content analysis method.

Findings

When the metaphorical perceptions of social studies teacher candidates, who constitute the members of the study group, were examined, it was determined that a total of 152 metaphors were produced, 78 of which belonged to male social studies teacher candidates and 74 belonging to female social studies teacher candidates. It was seen that the participants explained the metaphors they

produced for the concept of digitalization by connecting them with concrete, abstract, living, and inanimate beings, and objects.

Discussion and Conclusion

It was determined that the social studies teacher candidates, who constitute the members of the study group of the research, produced a total of 72 metaphorical images related to the concept of digitalization. Pre-service teachers most frequently liken digitalization to the image of 'Teacher' (f:7/4.61%). On the other hand, the metaphoric images they produced the least were "Bottle opener, heart, sofa, scholar, chaos, meatball, car, Asay-ı Musa, love, subway, horse, breath, uncertainty, pin-pull bomb, refrigerator, murder, ambush, pain, earthquake, ship, golf course, eye, glass of water, sun, plane, Khidr, virus, food, food basket, escalator, coffee and poison gas" (f:1/0.66%). Based on these metaphorical images produced by the participants, it can be stated that the concept of digitalization has been expressed with many symbolic concepts and this concept has been redesigned with a different way of thinking.

According to Yankın (2019), digitalization means new possibilities, new opportunities, new occupational groups, new production style and a new social structure. However, digitalization has positive reflections for individuals and societies as well as some negative ones. First, with the introduction of artificial intelligence and robots into more business sectors, unemployment and other related problems arise in the society. This point about digitalization, emphasized by Yankın (2019), is similar to the statements of social studies teacher candidates, who are the members of the study group. As a matter of fact, most of the pre-service teachers reported negative opinions about digitalization. However, some pre-service teachers thought differently and tried to show that digitalization is a guiding and entertaining element. They even revealed the basic need with metaphorical images. Digitalization shows itself in the field of communication as well as in every field. With the digitalization of communication tools, individuals now spend a significant part of their time on social media platforms. With the digital transformation, new communication technologies have emerged. The invention of the Internet is a revolution in this sense. In the study conducted by Akinci-Vural and Bat (2010), it is emphasized that the use of the internet is increasing day by day both in our country and in the world through digital technologies, and internet use is used in a wide range from following news to shopping, communicating, and even being evaluated as an entertainment element. All these findings align with the themes and expressions in this context; "The concept of digitalization as an element of entertainment and pleasure" and "The concept of digitalization as a guiding element" and "The concept of digitalization as a basic need" that the participants in this study put forward for digitalization.

Giriş

Türk Dil Kurumunda dijital kavramı “Sayısal; verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Dijitalleşme ise kısaca “sayısallaşma” demektir. Yani dijitalleşme; bilgilerin, belgelerin ve dosyaların bir bilgisayar aracılığıyla sinyallere dönüştürülerek okunabilecek bir format ile dijital ortama iletilmesi sürecine denir (Ersöz & Özmen, 2020).

İçinde bulunduğumuz çağda bilgilere, belgelere, gerekli dokümanlara erişim hiç olmadığı kadar hızlanmış ve kolaylaşmıştır. Bu açıdan toplumlar âdeta bilgi toplumuna evrilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin, özellikle 20. yüzyıl ortalarından itibaren hız kazanması, kişisel bilgisayarların yaygınlık kazanması ve akabinde bu bilgisayarlarla internetin buluşup kişisel kullanıma sunulmasıyla birlikte dijitalleşme kavramının da doğmasına yol açmıştır (Değirmencioglu, 2016).

Dijitalleşme, birbirine benzeyen resim, mektup veya söz gibi iletileri aktarabilen, işleyebilen ve bunları elektronik ortamda depolayabilen ve çeşitli sinyallere dönüştürebilen bir süreç olarak algılanabilir. Nitekim, metin, ses veya görüntüler dijitalleştiğinde yani sayısallaştığında bunların depolanması, işlenmesi, birleştirilmesi ve genel bir uyum içerisinde işlevsel kılınması daha hızlı ve daha etkin bir hâl alır. Dijitalleşmeyi sadece iletişim alanında bir gelişme olarak görmek eksik olur. Zira dijitalleşme; metinlerin, seslerin ve görüntülerin beraber işlenmesini kolaylaştırarak bilgisayar için tasarlanan büyük bir çoklu ortam uygulaması sunmaktadır. Ayrıca; bilgisayar, televizyon, radyo, müzik, fotoğraf gibi teknolojik araçların büyük bir bölümü de artık dijital bir hâle gelmiştir (Ormanlı, 2012). Törenli’ye (2005) göre dijital teknoloji; mikro işlemciler aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılan ses, görüntü, fotoğraf, metin, müzik ve her türlü verinin işlenmesi ve birtakım sinyallere dönüştürülmesidir. Böylece, dijital teknolojiler sayesinde tüm bu unsurların depolanması, üretilmesi, aktarılması ve dağıtılması hızlanmış, kapasitesi artmış, işlem kabiliyeti gelişmiş ve genel olarak kolaylaşmıştır. Dijitalleşmenin gelişip yaygınlık kazanmasıyla birlikte ses, görüntü, fotoğraf, metin, müzik ve verilerin kayıplarına sebebiyet veren analog yapısından, iletişim ve yayıncılık araç ve sistemlerine yönelik bir geçiş sağlanmış ve bu alanların gelişmesi hızlanmıştır.

Daha öz bir tanımla dijitalleşme; mevcut durumun, bir varlığın veya birtakım nesnelerin sayısal yani dijital ortama aktarılması ve burada modellenmesi durumudur. Bilhassa, internetin icat edilmesi ve bunun toplumda çok hızlı bir şekilde yayılması neticesinde dijitalleşme kavramı, oldukça önemli bir kavrama dönüşmüştür. Böylece nesnelerin, varlıkların veya bilgilerin, dijital ortama aktarılarak depolanması, kopyalanması, istenildiği şekilde arşivlenmesi ve dünyanın bir ucundan başka bir ucuna paylaşılması ya da iletilmesi çok daha kolay ve hızlı bir hâle gelmiştir. Bu durum, doğal olarak bireylerin hem zamandan hem de maliyetten tasarruf etmelerine olanak tanımıştır (Şeker, 2014).

Telekomünikasyonu, veri iletişimini ve medya ağlarının tümünü birbirine bağlayan dijitalleşme, esasında birçok kolaylığı da beraberinde getirmiştir. Dijitalleşmeden önceki sürece bakıldığında verinin, veri taşıyıcı bellığın ve taşıyıcı materyalin birbirine sıkıca bağlı olduğu görülmekteydi. Nitekim o dönemde bunların teknik olarak ayrı olması düşünülemezdi. Ancak dijitalleşmeyle birlikte bu durum farklılık göstermiş ve tüm bunların birbirinden ayrılması mümkün hâle gelmiştir. Dijitalleşmeden önce, veri taşıyıcısı niteliğinde olan kitaplar, çeşitli görsel materyaller, manyetik bantlar ve plaklar hacimsel olarak geniş bir alan kaplıyordu. Bunun yanı sıra, verinin bir başka yere aktarılması ya da bir yerden başka bir yere taşınabilmesi için taşıyıcı belleğin de verilerle birlikte olması gerekiyordu. Bunun haricinde bir aktarım söz konusu olamıyordu. Ayrıca, veri aktarımı ya da kopyalanması esnasında da bilgi kaybı veya hasarı meydana gelebiliyordu. Ancak, dijitalleşme ile birlikte veri ile taşıyıcının ayrı düşünülmesine olanak tanınmış oldu. Bu bağlamda, verilerin işlenmesi, saklanması ve arşivlenmesi oldukça kolaylaşmıştır. Bunun yanı sıra, verinin neredeyse tamamen zararsız ve kayıpsız transferinin gerçekleşmesi de mümkün hâle gelmiştir. Dolayısıyla, veri ile taşıyıcı materyalin ayrı bir şekilde iş görür hâle gelmesi ve birbirinden bağımsız bir şekilde işlerlik kazanması, mekâna ve zamana olan bağlılıkları en aza indirmiştir (Atatanır, 2022; Ormanlı, 2012; Van Dijk, 2016).

Kısaca dijitalleşme; varlıkların ve nesnelerin, dijital ortama aktarılarak modellenebilmesine, depolanabilmesine, sınırsız kopyalanabilmesine, yeniden üretilebilmesine ve neredeyse ışık hızında iletilebilmesine olanak tanıyan bir süreçtir. Bu süreç, veri ve iletişimi dönüştürürken, iletişim ve ulaşım araçlarının ve bilimum teknolojik gereçlerin sayısallaşmasını yani dijitalleşmesini de sağlar (Ersöz & Özmen, 2020).

Bu çalışmanın iki temel konusundan biri olan dijitalleşme kavramı, yukarıda çeşitli tanımlarla ve ifadelerle izah edilmiştir. Çalışmanın bir diğer konusu olan metafor kavramı ise ilgili literatür bağlamında aşağıda değerlendirilmiştir.

Metafor Yunanca bir kelime olup, değiştirmek anlamına gelen “Meta” ile taşımak anlamına gelen “Pherein” sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur (Levine, 2005). Bu yönüyle metafor, bir şeyi daha iyi anlamlandırmak, tanımlamak ve daha etkili bir biçimde karşı tarafa o şeyi aktarmak için benzetmeler yapma ve ilgili şeyin bilgi alanıyla anlamaya çalışma gayretidir (Lakoff & Johnson, 1980). Metafor, tecrübelerin dili şeklinde tanımlanmaktadır. Zira metafor; olguları, nesnelere ya da kavramları anlamlandırma ve karşı tarafa iletme sürecinde bireylerin deneyimlerinden ciddi anlamda yararlanır (Miller, 1987). Kelime anlamı itibarıyla değiştirmek, taşımak ve aktarmak gibi anlamlara gelen metafor; iki nesne, olgu ya da kavram arasındaki ilişkiyi çeşitli bağlantılar kurarak anlamlandırma ve aktarma çabasıdır (Draaisma, 2007). Metaforlar bireylere; olay, olgu veya kavramların kendi zihinlerinde yeniden yapılandırma ve özgün bir şekilde anlamlandırma yetisini kazandırır. Ayrıca, bireyler metaforlar vasıtasıyla güçlü zihinsel haritalama ve modelleme yapmayı da öğrenirler (Arslan & Bayrakçı, 2006).

Metafor sürecinde, aktarılmak ya da anlaşılacak istenilen kavramın veya durumun bir başka bilgi ile ilişki kurması hedeflenir. Bu bağlamda, üç basamakta metaforik düşünme süreci gerçekleşir (Sezer, 2003):

- Karşı tarafa aktarılmak istenen soyut kavram, olay, olgu ya da durum
- Hâlihazırdaki kavramı, olayı, olguyu ya da durumu somut bir biçimde ve belirgin bir tarzda ifade etme
- Aktarılmak istenen soyut durum ile bağdaştırılan somut durum arasında özel ve öznel benzeşmeler kurma ya da kurgulama

Zihinde oluşan bir metafor, bireyin bir kavram hakkında düşünmesi için bir şablon ya da çerçeve sunar. Esasında metafor, doğaya ait nesnelerin, genel kavramların, olay ve durumların bireylerin algılayışlarından geçerek ve öznel bir yorumlamayla bütünleşerek dışa yansımalarıdır. Neticede, birey doğaya ait imgeleri kendi perspektifinden yorumlar ve aktarır. Bu bağlamda, metaforların kişiden kişiye farklılık gösterebileceği söylenebilir. Nitekim, bireylerin zihinleri ve algılayış biçimleri şahsi tecrübe ile şekillendiği bilinen bir durumdur. Doğal olarak, nasıl ki her bireyin yaşantısı bir şekilde farklılık gösteriyorsa, aynı şekilde de zihin ve algılayış yapıları da bu çerçevede farklılıklar gösterecektir. Dolayısıyla, bireyler herhangi bir kavramı, durumu veya olayı yorumlarken, bunları yaşantısı ve tecrübeleri bağlamında ifade eder. İşte bu gibi ifadelerin temelinde yatan farklılık ise metaforun özünü teşkil eder (Shuell, 1990).

Metaforlar kullanılarak çok sayıda soyut kavramın; somutlaştırılması, belirginleştirilmesi ve öğrenilmesi hızlanır ve kolaylaşır, zira metaforlar insanların zihninde önceden oluşturulmuş şemalara daha kolay yerleşir ve böylece öğrenmenin kalıcılığı sağlanmış olur (Doğan, 2015).

Sosyal bilgiler eğitiminde de dijital ve dijitalleşme kavramlarının önemli bir yer tuttuğu ifade edilebilir. Zira sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılan yetkinliklerde, temel becerilerde ve özel amaçlarda dijital ve dijitalleşme olgularına geniş yer verildiği görülmektedir. Ayrıca programda öğrencilerin dijital okuryazar birey olmaları da amaçlanmaktadır. Böylece öğrencilerin günlük yaşamda teknolojiyi, teknolojik araç-gereçleri ve iletişim

teknolojilerini eleştirel bir yaklaşımla ve güvenle kullanmaları, bilgilere hızlı erişmeleri, elde edilen bilgileri değerlendirmeleri ve yorumlamaları, saklamaları ve yeniden üretmeleri hedeflenmektedir. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Dolayısıyla, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik metaforik algıları, bu kavramın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından ne şekilde anlaşıldığının ve neye benzetildiğinin belirlenmesi önemlidir. Ayrıca, literatür incelendiğinde dijitalleşme ile ilgili çok sayıda çalışmanın yapıldığı (Akalin & Veranyurt, 2020; Akgül, 2017; Atatanır, 2022; Bozkurt vd., 2021; Bozkurt, 2020; Bozkurt, 2022; Değirmencioglu, 2016; Ercansungur & Çetin, 2023; Ersöz & Özmen, 2020; Habibi & Zabardast, 2020; Kalimullina vd., 2021; Ormanlı, 2012; Stokov, 2020; Thoring vd., 2017; Yücel & Adiloğlu, 2019) görülmektedir. Ancak sosyal bilgiler eğitiminde dijitalleşme ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada ise literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra bu çalışma, ilgili konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara fikir vermesi açısından da önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik algılarını metaforlar yoluyla belirlemektir. Çalışmada, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik olarak kullandıkları metaforlar nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu temel soruya bağlı olarak aşağıda verilen alt sorulara cevaplar aranmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik sahip oldukları metaforik imgeler nelerdir?
- Dijitalleşme kavramına yönelik olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ürettikleri metaforik imgeler hangi kategoriler altında toplanabilir?
- Dijitalleşme kavramına yönelik olarak, katılımcıların kullandıkları metaforların (temalar ve frekanslar açısından) cinsiyetine göre tercih edilme durumu nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına ilişkin ürettikleri metaforik çağrışımlar arasında varsa farklılıkları belirlemek için nitel araştırma yöntemleri kapsamında değerlendirilen olgubilim (fenomenoloji) deseninin kullanılması uygun görülmüştür. Nitekim, olgubilim (fenomenoloji) deseni, günlük yaşamda farkına vardığımız ancak içeriği ve niteliği hakkında ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara, olaylara, kavramlara, yönelimlere ve algılara odaklanır. Farklı şekillerde karşımıza çıkan olgulara odaklanan olgubilim (fenomenoloji) deseni, bize tümüyle yabancı olmayan ancak tam mahiyeti hakkında da kesin bir anlayış ve kavrayışa sahip olmadığımız olguları araştırmayı amaçlar (Yıldırım & Şimşek, 2013). Olgubilim araştırmalarında, verilerin alındığı bireylerin ya da grupların, sözü geçen olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa aktarabilecek veya yansıtabilecek olmaları istenmektedir. Bu desen, genel uygulamaları belirlemeyi ve katılımcılar tarafından üretilen anlamları tanımlamayı ve bunları ifade etmeyi hedefler (Annells, 2006). Bu çalışmanın hedef kitlesini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından da dijitalleşme olgusuna yönelik şahsi tecrübeler çerçevesinde yeni anlamlar üretmeleri istenmiştir ve tüm bunlar kategorize edilerek tanımlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Muş Alparslan Üniversitesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 78’i erkek ve 74’ü kadın olmak üzere toplamda 152 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örneklem seçimi tercih edilmiştir. Bu çerçevede, dijitalleşme kavramının ne olduğunu bilen ve bunun içerikleri hakkında bilgi sahibi olan

öğretmen adayları çalışma kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarına, dijitalleşme kavramlarını tanımlamaya yönelik yazılı sorular yöneltilmiş ve alınan yanıtlar çerçevesinde çalışma grubuna dâhil edilecek katılımcılar belirlenmiştir. Zira, amaçlı örneklem seçiminin esas amacı, çalışılan konuyla alakalı daha fazla bilgi sunacak, daha çok kavram ve tanım üretecek bireylerin belirlenmesi, bunlardan verilerin alınması ve sayı bağlamında esnekliğin oluşturulmasıdır (Patton, 2002).

Bu çalışmada, araştırma etiği kapsamında öğretmen adaylarının isimlerine yer verilmemiştir. Bu sebeple her katılımcı için kodlamalar ve kısaltmalar tercih edilmiştir. Katılımcıların örnek görüşleri yazıldıktan sonra K1, K2...K152 şeklinde katılımcıların form numarası eklenmiştir ve ayrıca cinsiyet durumları da belirtilmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri ise Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

<i>Değişkenler</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet		
Erkek	78	51
Kadın	74	49
Sınıf		
1. Sınıf	38	25
2. Sınıf	38	25
3. Sınıf	36	24
4. Sınıf	40	26

Tablo 1’de de görüldüğü gibi çalışma grubunda 78’i erkek, 74’ü kadın olmak üzere toplamda 152 öğretmen adayı bulunmaktadır. Ayrıca 1. sınıf düzeyinde 38, 2. sınıf düzeyinde 38, 3. sınıf düzeyinde 36 ve 4. sınıf düzeyinde ise 40 katılımcı yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, yapılandırılmış açık uçlu soru formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form katılımcılara dağıtılmadan önce, katılımcıların her birine metaforik çağrışım hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra dijitalleşme kavramına ilişkin imge üretmeleri istenmiştir. Çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından “Dijitalleşme.....benzer, çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu amaç kapsamında, katılımcılara bu cümlenin yer aldığı bir form dağıtılmıştır ve onlardan yalnızca tek bir metaforik çağrışım üzerine odaklanmaları ve bu doğrultuda fikirlerini, düşüncelerini ve yorumlarını rahatça ifade etmeleri istenmiştir. Bu formların doldurulması için sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yeterli süre tanınmıştır. Araştırmacı tarafında oluşturulan bu formda “Çünkü” ifadesine yer verilerek, çalışma grubu üyelerinin dijitalleşme kavramına ilişkin oluşturdukları metaforik imgeler için bir gerekçe üretmeleri ya da mantıksal bir dayanak sunmaları istenmiştir. Bu araştırmanın, esas veri kaynağını da sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretilen metaforik çağrışımlar ve mantıksal dayanaklar oluşturmaktadır.

Veri Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından, yapılandırılmış açık uçlu soru formu aracılığıyla elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizinde, temelde birbirine benzer nitelikte olan verilerin, belli kavram ve temalar dâhilinde bir araya getirilmesi ve tüm bunların açık, belirgin ve anlaşılır bir tarzda değerlendirilmesi ve yorumlanması hedeflenir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışmada da veriler kodlandırılmış, frekans ve yüzde değerler hesaplanmıştır. Ayrıca Saban’ın (2008) da kullandığı analiz aşamalarından 4’ü bu süreçte kullanılmıştır. Bu aşamalar şu şekildedir:

Kodlama ve Ayıklama Aşamaları: Çalışma grubu üyelerinin dijitalleşme kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ve buna bağlı sebep cümleleri alfabetik sıraya göre sunulmuştur. Yapılandırılmış açık uçlu

soru formunda veriler girilirken, birden fazla metafor kullanılan, eksik veriler girilen, metaforun açıkça belirtilmediği ya da metaforun yazılıp gerekçesinin belirtilmediği formlar elenmiştir. Bu sebeplerden dolayı toplamda 12 adet form değerlendirme kapsamı dışında tutulmuştur. Böylece 164 formdan 12'si elenerek 152 geçerli form elde edilip değerlendirilmeye alınmıştır. Daha sonra metaforlar yeniden gözden geçirilmiştir ve neticede 72 adet farklı metaforun katılımcılar tarafından üretildiği saptanmıştır.

Örnek Metafor İmgesi Derleme Aşaması: Katılımcılar tarafından eksik veya hatalı doldurulan formlar elendikten sonra elde edilen toplam 152 geçerli formdan 72 adet geçerli metaforlar elde edilmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen tüm bu metaforlar, tekrar tekrar gözden geçirildikten sonra alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Daha sonra metaforların kategorilere bölünmesinde kolaylık sağlanması amacıyla her bir metaforu temsil edecek örnek metafor ifadeleri seçilmiştir. Bunun yapılma nedeni de verilerin daha kolay yorumlanmasını sağlamaktır. Sonunda elde edilen geçerli metaforlar benzerliklerine göre kategorize edilmiştir.

Kategori Geliştirme Aşaması: Çalışma grubu üyeleri tarafından üretilen metaforlar, kaynak ve konu arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilip kategoriler buna göre şekillendirilmiştir. Literatür tarandığında bu hususla ilgi herhangi bir çalışma yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu sebeple, araştırmacı tarafından, benzer metaforlar bir araya getirilerek üst kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategoriler eğitim alanında uzman olan üç araştırmacıya gösterilmiştir ve uzmanlardan dönütler neticesinde toplam 6 kategori 5 kategoriye düşürülerek bunlara son şekilleri verilmiştir. Nihai olarak oluşturulan kategoriler; zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı, yaşamı kolaylaştıran faktörler olarak dijitalleşme kavramı, eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı, yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı ve temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı şeklindedir.

Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Geçerlik ve güvenirlilik, bir araştırmada inandırıcılığı sağlayan önemli iki kavramdır. Nitel araştırmalarda geçerliğin önemli bir kriteri, çalışmada ulaşılan verilerin ayrıntılı bir şekilde raporlandırılması ve araştırmacının çalışma sonuçlarına nasıl ulaştığını açıklamasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışmada da 5 temel metafor kategorisine ne şekilde ulaşıldığı ve hangi aşamalardan geçildiği ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen geçerli 72 adet metaforik imgenin tamamı da bulgular kısmında sunulmuştur. Böylece araştırmanın geçerliğinin sağlandığı söylenebilir. Çalışmada güvenirliliği sağlamak için de araştırmacı tarafından oluşturulan 5 temel kavramsal metafor kategorisinin kapsamında yer alan metaforların bu kategorileri temsil edip etmediğini belirlemek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Eğitim alanında uzman olan üç araştırmacıya alfabetik sıraya göre dizilmiş ve geçerli sayılan 72 örnek metafor imgesi ile 5 temel kavramsal metafor kategorisinin yer aldığı bir liste verilmiştir. Bu listede hiçbir metaforik imgenin dışarıda kalmayacak şekilde eşleştirilmesi istenmiştir. En sonunda araştırmacının yaptığı eşleştirme ile eğitim uzmanları tarafından yapılan eşleştirmeler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik Formülü = Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı) ile hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994) güvenirlilik sonucunun en az %70 olması durumunda araştırmanın güvenirliliğinin sağlanmış olacağını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada ise güvenirliliğin %94 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma Etiği

Bu çalışma için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu gerekli incelemeler yapmıştır ve bunun sonucunda araştırmacıya araştırma izni verilmiştir. Araştırma izni alındıktan sonra çalışma grubunu oluşturan katılımcılara araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Daha sonra katılımcılara, bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzalatılarak veri toplama sürecine geçilmiştir. Ayrıca mevcut araştırma süresince Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi çerçevesinde hareket edilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların dijitalleşme kavramına yönelik olarak ürettikleri 72 adet geçerli metaforun tam listesi frekans ve yüzdelik oranlarıyla birlikte sunulmuştur. Ardından her bir metaforun, kaynak ve konu bakımından ilişkilendirilmesi yapıp 5 ana tema şeklinde kategorize edilmiştir. Son olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, oluşturdukları metaforik imgeler cinsiyete göre tercih edilme durumları tablolastırılmıştır. Katılımcılar tarafından üretilen geçerli 72 adet metafor, cinsiyet faktörü de belirtilerek Tablo 2’de sunulmuştur.

Katılımcıların Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik oluşturdukları metaforik algılar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Dijitalleşme Kavramına İlişkin Algıları

Metafor Kodu	Metafor Adı	Cinsiyet	Metaforu Temsil Eden Katılımcı		Metafor kodu		Cinsiyet	Metaforu Temsil Eden Katılımcı	
			f	%	f	%		f	%
1	Açacak Alışveriş arabası	1k*	1	0,66	37	Kalp	1k	1	0,66
2	Alim	2k	2	1,32	38	Kanepeler	1k	1	0,66
3	Alkol	1e*	1	0,66	39	Kaos	1k	1	0,66
4	Anahtarlar	2e	2	1,32	40	Kitap	3k 1e	4	2,63
5	Ansiklopedi	3k	3	1,97	41	Köfte	1e	1	0,66
6	Araba	1e 1k	2	1,32	42	Kölelik	3k 1e	4	2,63
7	Asay-ı Musa	1k	1	0,66	43	Kütüphane	2k 1e	3	1,97
8	Aşk	1e	1	0,66	44	Lunapark	2e 1k	3	1,97
9	At	1k	1	0,66	45	Metro	1k	1	0,66
10	Ayran	1e	1	0,66	46	Nefes	1k	1	0,66
11	Belirsizlik	3e	3	1,97	47	Oksijen	3k 2e	5	3,29
12	Bıçak	1k	1	0,66	48	Orman	2e	2	1,32
13	Bilge dede	2e 1k	3	1,97	49	Oyuncak Öğretmen	3e 1k	4	2,63
14	Bilgi küpü	2k	2	1,32	50	Pimi çekilmiş bomba	4k 3e	7	4,61
15	Bisiklet	3k	3	1,97	51	Playstation	1e	1	0,66
16	Buzdolabı	2e	2	1,32	52	Profesör	3e	3	1,97
17	Cinayet	1k	1	0,66	53	Pusu	2e 1k	3	1,97
18	Çay	1k	1	0,66	54	Sahtekarlık	1k	1	0,66
19	Çikolata	3e	3	1,97	55	Sancı	2e	2	1,32
20	Çöplük	1e 1k	2	1,32	56	Sigara	1k	1	0,66
21	Deprem	1e 1k	2	1,32	57	Sihirli değnek	2e 1k	3	1,97
22	Futbol	1e	1	0,66	58	Silah	3k 2e	5	3,29
23		3e	3	1,97	59		2e	2	1,32

24	Gemi	1e	1		60	Soğuk içecek	2e	2	
				0,66					1,32
25	Golf sahası	1k	1		61	Su	2k	2	
				0,66					1,32
26	Göz	1e	1		62	Su	1e	1	
				0,66		bardağı			0,66
27	Güneş	1e	1		63	Şeker	2e 2k	4	2,63
28	Hastalık	1e 1k	2	1,32	64	Şemsiye	1e 1k	2	1,32
29	Hava	1e 1k	2	1,32	65	Tembellik	4e 2k	6	3,95
30	Hırsız	2e 1k	3	1,97	66	Uçak	1k	1	0,66
31	Hızır	1k	1		67	Uyuşturu cu	3e 1k	4	
				0,66					2,63
32	İlaç	4k 1e	5	3,29	68	Virüs	1k	1	0,66
33	İmam	2e	2	1,32	69	Yemek	1k	1	0,66
						Yemek			
34	İnternet	1e 1k	2	1,32	70	sepeti	1k	1	0,66
						Yürüyen			
35	Kafe	1e 1k	2	1,32	71	merdiven	1e	1	0,66
36	Kahve	1k	1		72	Zehirli gaz	1k	1	
				0,66					0,66
Toplam							E:78	152	100
							K:74		

*Tabloda, e: erkek ve k: kadın cinsiyetlerini göstermektedir

Tablo 2’de görüldüğü gibi, erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından 78, kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından 74 adet olmak üzere toplamda 152 adet metafor üretilmiştir. Katılımcıların, dijitalleşme kavramına yönelik olarak ürettikleri metaforları somut, soyut, canlı ve cansız varlıklarla ve nesnelere bağlantı kurarak açıkladıkları görülmüştür.

Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Ortak Özellikleri

Zararlı Unsurlar Olarak Dijitalleşme Kavramı

Katılımcıların dijitalleşme kavramına yönelik olarak ürettikleri metaforik imgelerin “Zararlı unsurlar” kategorisi kapsamında, toplam 42 (%27,66) katılımcı ve 20 metaforik imge (%27,78) yer almaktadır. Bu kategori altında katılımcılar tarafından en çok üretilen metaforlar şunlardır: tembellik (f:6), uyuşturucu (f:4), kölelik (f:4), bıçak (f:3), hırsız (f:3), sigara (f:3), alkol (f:2), çöplük (f:2), hastalık (f:2), sahtekarlık (f:2) ve silah (f:2). Bu kategoriye ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 3’te sıralanmıştır.

Tablo 3

Zararlı Unsurlar Olarak Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Dağılımı

Metafor Kodu	Zararlı Unsurlar Olarak Dijitalleşme	Cinsiyet	Metaforu Katılımcı	Temsil	Eden
4	Alkol	2e	2		1,32
12	Belirsizlik	1k	1		0,66
13	Bıçak	2e 1k	3		1,97
18	Cinayet	1k	1		0,66
21	Çöplük	1e 1k	2		1,32
22	Deprem	1e	1		0,66
28	Hastalık	1e 1k	2		1,32

30	Hırsız	2e 1k	3	1,97
39	Kaos	1k	1	0,66
42	Kölelik	3k 1e	4	2,63
51	Pimi çekilmiş bomba	1e	1	0,66
54	Pusu	1k	1	0,66
55	Sahtekarlık	2e	2	1,32
56	Sancı	1k	1	0,66
57	Sigara	2e 1k	3	1,97
59	Silah	2e	2	1,32
65	Tembellik	4e 2k	6	3,95
67	Uyuşturucu	3e 1k	4	2,63
68	Virüs	1k	1	0,66
72	Zehirli gaz	1k	1	0,66
	Toplam	24e, 18k	42	27,66

“Zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı” teması altında bulunan metaforik imgeler incelendiğinde, toplam 20 metaforik imgeden 5 metaforik imgenin (alkol, depresyon, pimi çekilmiş bomba, sahtekarlık, silah) sadece erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; 7 metaforik imgenin de (belirsizlik, cinayet, kaos, pusu, sancı, virüs, zehirli gaz) sadece kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretildiği görülmektedir. Bu temaya ilişkin olarak katılımcıların, dijitalleşme kavramına yönelik olarak daha çok bağımlılık içeren maddeleri ve zarar veren unsurları dijitalleşme kavramıyla bağdaştırdıkları anlaşılmaktadır.

“Zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı” teması altında yer alan metaforik imgelerin birkaçı, sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından, onların kendi beyanlarıyla şu şekilde ifade edilmektedir:

“Dijitalleşme tembelliğe benzer, çünkü dijital bir dünyada hareketsizlik had safhadadır. Bizim tüm işlerimizi dijital araçlar yapıyor. Hayat dijitalleştikçe, insanlar tembelleşiyor.” (K3; Kadın)

“Dijitalleşme alkole benzer, çünkü alkol bağımlılık yapar. Dijital bir dünyada yaşıyoruz. Aslında dijital bir dünyaya mâhkumuz. Alkolik biri nasıl alkole şiddetli bir şekilde bağlı ve ondan kopamıyorsa aynı şekilde biz de dijital araçlardan ve dijital dünyadan kopamıyoruz. Çünkü bağımlıyız.” (K20; Erkek)

“Dijitalleşme depresyona benzer, çünkü depresyon can alır. Belki bir evde anneyi, belki babayı ya da evladı koparır alır. Evi yıkar, toplumu harabeye döndürür hem manen hem madden. Dijitalleşme de buna benziyor. Herkes dijital bir dünyaya dalmış, kimse de başını kaldırmıyor. Aile mefhumu bozuldu. Toplumsal düzen akamete uğratıldı. Yani dijitalleşme depresyona uğradık.” (K8; Erkek)

“Dijitalleşme köleliğe benzer, çünkü kölelikte tam itaat vardır. Sorgulama yoktur. Eleştiri yoktur. Varsa yoksa itaat! Dijital bir dünyanın bundan ne farkı var ki? âdeti aklımızı kiraya verir gibi düşünme becerilerimizi de dijital dünyaya kurban ettik. Bir nevi modern köleliğe razı olduk.” (K1; Kadın)

Yaşamı Kolaylaştıran Faktörler Olarak Dijitalleşme Kavramı

Dijitalleşme kavramını “Yaşamı kolaylaştıran faktörler” şeklinde belirten sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metaforik imgelerinin yer aldığı bu temada, toplam 38 katılımcı (%25,04) ve 20

metaforik imge (%27,78) bulunmaktadır. Katılımcılar, dijitalleşme kavramına yönelik olarak bu temada en çok ilaç (f:5), oksijen (f:5), sihirli değnek (f:5), anahtarlık (f:3), alışveriş arabası (f:2), internet (f:2), orman (f:2) ve şemsiye (f:2) metaforik imgelerini katılımcıların ürettikleri görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 4'te sıralanmıştır.

Tablo 4

Yaşamı Kolaylaştıran Faktörler Olarak Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Dağılımı

Metafor Kodu	Yaşamı Kolaylaştıran Faktörler Olarak Dijitalleşme	Cinsiyet	Metaforu Katılımcı F	Temsil Eden %
1	Açacak	1k	1	0,66
2	Alışveriş arabası	2k	2	1,32
5	Anahtarlık	3k	3	1,97
7	Araba	1k	1	0,66
8	Asay-ı Musa	1e	1	0,66
10	At	1e	1	0,66
17	Buzdolabı	1k	1	0,66
24	Gemi	1e	1	0,66
32	İlaç	4k 1e	5	3,29
34	İnternet	1e 1k	2	1,32
38	Kanepe	1k	1	0,66
45	Metro	1k	1	0,66
47	Oksijen	3k 2e	5	3,29
48	Orman	2e	2	1,32
58	Sihirli değnek	3k 2e	5	3,29
62	Su bardağı	1e	1	0,66
64	Şemsiye	1e 1k	2	1,32
66	Uçak	1k	1	0,66
70	Yemek sepeti	1k	1	0,66
71	Yürüyen merdiven	1e	1	0,66
	Toplam	24k, 14e	38	25,04

“Yaşamı kolaylaştıran faktörler olarak dijitalleşme kavramı” teması altında bulunan metaforik imgeler incelendiğinde, toplam 20 metaforik imgeden 9 metaforik imgenin (açacak, alışveriş arabası, anahtarlık, araba, buzdolabı, kanepe, metro, uçak, yemek sepeti) yalnızca kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; 6 metaforik imgenin (Asay-ı Musa, at, gemi, orman, su bardağı, yürüyen merdiven) yalnızca erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; geriye kalan 5 metaforik imgenin (ilaç, internet, oksijen, sihirli değnek, şemsiye) ise hem kadın hem de erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretildiği saptanmıştır.

Bu temaya ilişkin olarak katılımcıların dijitalleşme kavramını, bireylerin ve toplumların yaşamlarını kolaylaştıran birtakım etmenler olarak gördükleri ve bu çerçevede bu etmenleri bazı nesnelere ve canlı-cansız varlıklara benzettikleri anlaşılmıştır.

Bu temaya ilişkin olarak çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ürettikleri dikkat çekici bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:

“Dijitalleşme ilaca benzer, çünkü ilaç hasta bedenleri iyileştirir. Toplum da bu bedene benzettiğimizde dijitalleşme o toplum için bir ilaç gibi gelir. Çünkü dijitalleşme, toplumların zayıf yönlerini güçlü kılar, gelişmelerini hızlandırır ve her alanda ilerleme kaydedilmesini sağlar.” (K85; Erkek)

“Dijitalleşme oksijene benzer, çünkü oksijen olmadan insanlar nefes alamaz. Bu çağda da dijitalleşme olmazsa ve dijitalleşmenin unsurları insan hayatında yer almazsa bireyler ve toplumlar âdeta oksijensiz kalır.” (K23; Kadın)

“Dijitalleşme Asay-ı Musa’ya benzer, çünkü Asay-ı Musa tek başına Firavun’un tüm yılanlarını yutup tüm entrikalarını boşa çıkartmıştı. Bu çağda da insanlar dijitalleşmeyi, Asay-ı Musa olarak kullanıp cahillikleri, eksiklikleri ve kısaca tüm geri kalmışlıkları yok edebilir.” (K122; Erkek)

“Dijitalleşme şemsiyeye benzer, çünkü şemsiye mesela yağmur veya kar yağdığında insanları ıslanmaktan korur. Dijitalleşme de insanlara, onlarca farklı alanda kolaylıklar ve fırsatlar sunarak onları birçok alanda hem korur hem de geliştirir.” (K7; Kadın)

Eğlence ve Keyif Unsuru Olarak Dijitalleşme Kavramı

Dijitalleşme kavramını “Eğlence ve keyif unsuru” olarak belirten katılımcıların ifadelerinin yer aldığı bu temayı, 34 katılımcı (%22,37) ve 14 metaforik imge (%19,44) temsil etmektedir. Bu temada çalışma grubu üyelerini oluşturan öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik olarak en çok oyuncak (f:4), şeker (f:4), ayran (f:3), çay (f:3), futbol (f:3), lunapark (f:3), playstation (f:3), bisiklet (f:2), çikolata (f:2), kafe (f:2) ve soğuk içecek (f:2) metaforik imgelerini ürettikleri görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 5’te sıralanmıştır.

Tablo 5

Eğlence ve Keyif Unsuru Olarak Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Dağılımı

Metafor Kodu	Eğlence ve Keyif Unsuru Olarak Dijitalleşme	Cinsiyet	Metaforu Katılımcı F	Temsil Eden %
11	Ayran	3e	3	1,97
16	Bisiklet	2e	2	1,32
19	Çay	3e	3	1,97
20	Çikolata	1e 1k	2	1,32
23	Futbol	3e	3	1,97
25	Golf sahası	1k	1	0,66
35	Kafe	1e 1k	2	1,32
36	Kahve	1k	1	0,66
41	Köfte	1e	1	0,66
44	Lunapark	2e 1k	3	1,97
49	Oyuncak	3e 1k	4	2,63
52	Playstation	3e	3	1,97
60	Soğuk içecek	2e	2	1,32
63	Şeker	2e 2k	4	2,63
	Toplam	26e, 8k	34	22,37

“Eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı” teması altında bulunan metaforik imgeler incelendiğinde, toplam 14 metaforik imgeden 7 metaforik imgenin (ayran, bisiklet, çay, futbol, köfte, playstation, soğuk içecek) sadece erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; 2 metaforik imgenin (golf sahası, kahve) sadece kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; geriye kalan 5 metaforik imgenin (çikolata, kafe, lunapark, oyuncak, şeker) ise hem kadın hem de erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretildiği tespit edilmiştir.

Bu temaya ilişkin olarak katılımcıların, dijitalleşme kavramını bir keyif unsuru (çay, çikolata, kafe, köfte, soğuk içecek, şeker) ve eğlence aracı (bisiklet, futbol, golf sahası, kafe, lunapark, oyuncak, playstation) olarak gördükleri ve bunu da çeşitli nesnelere benzeterek ilişkilendirdikleri söylenebilir.

“Eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı” temasına ilişkin olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

“Dijitalleşme futbola benzer, çünkü futbol izlenildi mi veya maç yapıldı mı o an sanki hayat durur. Ondan kopmak mümkün olmaz. Günümüzde de dijitalleşmeden vazgeçmek ya da ondan geri

durmak, fanatik bir futbol severin takımını bırakmasından ve futboldan vazgeçmesinden daha zordur.” (K137; Erkek)

“Dijitalleşme kafeye benzer, çünkü kafede eğlenceli vakitler geçer. Dostların buluşma adresidir. Sohbetlerin edildiği, sıkıntıların paylaşıldığı mekanlardır. Dijitalleşme de bir bakıma bunun gibidir. Artık yüz yüze görüşmeler veya sohbetler yerine dijital ortamlar var. Sanal mecralar var ve bunlar daha popüler.” (K16; Kadın)

“Dijitalleşme playstationa benzer, çünkü playstation gençler için kafa dağıtma aracı ve eğlenceli zaman geçirme durumudur. Dijitalleşme de aslında buna benzer bir etki yaratır.” (K77; Erkek)

“Dijitalleşme soğuk içeceğe benzer, çünkü yazın sıcak ve kavurucu bir günde en çok arzulanan soğuk bir içecektir. O içildi mi insan ferahlar. Dijitalleşme de insanlar ve ülkeler için sağlayacağı katkı tıpkı o güneşli günde içilen soğuk içecek gibi faydalar ve ferahlamalar sağlar.” (K51; Erkek)

Yol Gösterici Unsur Olarak Dijitalleşme Kavramı

Dijitalleşme kavramını “Yol gösterici unsur” olarak belirten sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadelerinin yer aldığı bu temayı, 28 katılımcı (%18,43) ve 10 metaforik imge (%13,89) temsil etmektedir. Bu temada katılımcıların dijitalleşme kavramına ilişkin en çok öğretmen (f:7), kitap (f:4), bilgi küpü (f:3), kütüphane (f:3), profesör (f:3), ansiklopedi (f:2), bilge dede (f:2) ve imam (f:2) metaforik imgelerini ürettikleri görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 6’da sıralanmıştır.

Tablo 6

Yol Gösterici Unsur Olarak Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Dağılımı

Metafor Kodu	Yol Gösterici Unsur Olarak	Cinsiyet	Metaforu Katılımcı F	Temsil Eden %
3	Alim	1e	1	0,66
6	Ansiklopedi	1e 1k	2	1,32
14	Bilge dede	2k	2	1,32
15	Bilgi küpü	3k	3	1,97
31	Hızır	1k	1	0,66
33	İmam	2e	2	1,32
40	Kitap	3k 1e	4	2,63
43	Kütüphane	2k 1e	3	1,97
50	Öğretmen	4k 3e	7	4,61
53	Profesör	2e 1k	3	1,97
	Toplam	17k, 11e	28	18,43

“Yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı” teması altında bulunan metaforik imgeler incelendiğinde, toplam 10 metaforik imgeden 2 metaforik imgenin (alim, imam) sadece erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; 3 metaforik imgenin (bilge dede, bilgi küpü, Hızır) sadece kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; geriye kalan 5 metaforik imgenin (ansiklopedi, kitap, kütüphane, öğretmen, profesör) ise hem kadın hem de erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretildiği görülmüştür.

Bu tema ile ilgili olarak, çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramını; bilgiye götüren, doğruya ulaştıran ve insanları aydınlatan varlıklar olarak gördüklerini ve bunu da profesör, öğretmen, imam, kitap, kütüphane gibi kavramlarla bağdaştırdıkları görülmüştür.

“Yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı” temasına yönelik olarak, katılımcıların kendi beyanları doğrultusunda bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“Dijitalleşme öğretmene benzer, çünkü öğretmen demek yol gösterici demek, bilgiye ulaştıran demek ve emek demek aynı zamanda. Dijitalleşme de bu çağda öğretmenlerin üstlendiği misyonu taşıyarak bilgiye ulaştırıyor, insanların ne yapmaları ne yapmamaları konusunda rehber oluyor.” (K146; Erkek)

“Dijitalleşme profesöre benzer, çünkü profesör denildi mi her şeyi bilen, donanımlı ve birikimli kimseler akla gelir. Dijitalleşme de bir süreçtir. İçinde binlerce unsuru ve bilgiyi barındırır. Tıpkı profesörler gibi.” (K39; Kadın)

“Dijitalleşme Hızır’a benzer, çünkü Hızır en zor anımızda bizlere yetişir. Dijitalleşme ile birlikte dijital araçlar da en zor anımızı kolaylaştırır.” (K48; Kadın)

“Dijitalleşme kütüphaneye benzer, çünkü kütüphanede istediğimiz kitaplara ve bilgilere erişiriz. Dijitalleşmede de bilgiye ulaşmak daha kolay ve çok daha çeşitli.” (K12; Kadın)

Temel İhtiyaç Olarak Dijitalleşme Kavramı

Dijitalleşme kavramını “Temel ihtiyaç” olarak değerlendiren katılımcıların ifadelerinin yer aldığı bu temayı, 10 katılımcı (%6,60) ve 8 metaforik imge (%11,11) temsil etmektedir. Bu temada katılımcılar, dijitalleşme kavramına ilişkin en çok hava (f:2) ve su (f:2) metaforik imgelerini üretmişlerdir. Katılımcılar, oransal olarak; aşk (f:1), göz (f:1), güneş (f:1), kalp (f:1), nefes (f:1), ve yemek (f:1) metaforik imgelerini daha az sayıda üretmiştir. Bu kategoriye ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 7’de sıralanmıştır.

Tablo 7

Temel İhtiyaç Olarak Dijitalleşme Kavramına İlişkin Metaforik Algıların Dağılımı

Metafor Kodu	Temel İhtiyaç Olarak Dijitalleşme	Cinsiyet	Metaforu Katılımcı f	Temsil Eden %
9	Aşk	1k	1	0,66
26	Göz	1e	1	0,66
27	Güneş	1e	1	0,66
29	Hava	1e 1k	2	1,32
37	Kalp	1k	1	0,66
46	Nefes	1k	1	0,66
61	Su	2k	2	1,32
69	Yemek	1k	1	0,66
	Toplam	7k, 3e	10	6,60

“Temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı” teması altında yer alan metaforik imgeler incelendiğinde, toplam 8 metaforik imgeden 5 metaforik imgenin (aşk, kalp, nefes, su, yemek) sadece kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; 2 metaforik imgenin (göz, güneş) sadece erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından; geriye kalan 1 metaforik imgenin (hava) ise hem kadın hem de erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından üretildiği görülmüştür.

Bu temaya ilişkin olarak katılımcılar dijitalleşme kavramını, insanların soyut ve somut olarak gereksinim duydukları temel ihtiyaçlar bağlamında, birtakım varlıklara benzetmeler yaparak ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır.

“Temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı” teması kapsamında, çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadelerinden dikkat çekici olanlardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Dijitalleşme aşka benzer, çünkü âşık olan sevdiğinden kopamaz ve ona sınıksız bağlıdır. Aynen öyle de dijitalleşme sürecinde insanlar, bir anlamda dijital bir varlığa dönerek dijital araçlardan kopamaz ve onlarsız bir dünya tasavvur edemez olmuştur.” (K113; Kadın)

“Dijitalleşme nefese benzer, çünkü nefes olmadan insanlar yaşayamaz. Soyut anlamda da dijital unsurlar olmadan, dijitalleşmiş insanlar yaşayamaz.” (K134; Kadın)

“Dijitalleşme suya benzer, çünkü suyun bir yerde büyük miktarda birikebilmesi için uzun bir süreç gereklidir ve sürekli akmak durumundadır. Dijitalleşme de bunun gibi uzun soluklu bir yolculuktur. Şimdiki televizyon, bilgisayar, internet ve diğer tüm iletişim ve teknolojik aletler bu uzun soluklu dijitalleşme serüveninin birer meyveleridir.” (K2; Kadın)

Katılımcıların Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Tercih Edilme Durumu

Bu başlık altında, çalışma kapsamında ulaşılan 5 ana tema, çalışma grubunun cinsiyet değişkeni bağlamında karşılaştırılmıştır. Genel olarak, erkek ve kadın öğretmen adaylarının, dijitalleşme kavramına yönelik olarak oluşturdukları metaforik imgeler birbirinden farklılık göstermektedir. Bu farklılığın oransal dağılımı ise Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Katılımcıların Cinsiyet Faktörüne Göre Dijitalleşme Kavramına İlişkin Ürettikleri İmgelerin Temalara Göre Dağılımları

Temalar/Cinsiyet	Erkek Öğretmen Adayı		Kadın Öğretmen Adayı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1. Zararlı Unsurlar Olarak Dijitalleşme Kavramı	24	30,77	18	24,32	42	27,66
2. Yaşamı Kolaylaştıran Faktörler Olarak Dijitalleşme Kavramı	14	17,95	24	32,43	38	25,04
3. Eğlence ve Keyif Unsuru Olarak Dijitalleşme Kavramı	26	33,33	8	10,81	34	22,37
4. Yol Gösterici Unsur Olarak Dijitalleşme Kavramı	11	14,10	17	22,97	28	18,43
5. Temel İhtiyaç Olarak Dijitalleşme Kavramı	3	3,85	7	9,46	10	6,60
Toplam	78	100	74	100	152	100

Tablo 8’den de anlaşılacağı gibi, kadın öğretmen adaylarının; “Yaşamı kolaylaştıran faktörler olarak dijitalleşme kavramı”, “Yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı” ve “Temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı” temalarında ürettikleri metaforik imgeler, erkek öğretmen adaylarının ürettiklerinden oransal olarak daha fazladır. Buna karşılık “Zararlı unsurlar olarak dijitalleşme kavramı” ve “Eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı” temalarında, erkek öğretmen adayları oransal olarak kadın öğretmen adaylarının ürettiklerinden daha fazla metaforik imge üretmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Hayatın her alanında kendisini hissettiren dijitalleşmenin, gün geçtikçe önemi ve etkinliği artmaktadır. Dijital araç-gereçlerin ve dijital unsurların tamamı, artık bireyler ve toplumlar için vazgeçilmez bir etmen ve günlük hayatın âdeta bir parçası haline geldiği söylenebilir. Bu açıdan öğretmen adaylarının, bir süreç olan ve hayatın neredeyse tüm alanlarını bir şekilde etkisi altına almış dijitalleşme kavramına ilişkin algılarını ortaya koymak ve bu kavrama dair metaforik çağrışımlarını belirlemek önem arz etmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının, dijitalleşme kavramına ilişkin toplam 72 adet farklı metaforik imge ürettikleri tespit edilmiştir. Öğretmen adayları, dijitalleşmeyi en fazla “Öğretmen” imgesine benzetmektedirler. Buna karşılık, en az ürettikleri metaforik imgeler ise “Açacak, kalp, kanep, alim, kaos, köfte, araba, Asay-ı Musa, aşk, metro, at, nefes, belirsizlik, pimi çekilmiş bomba, buzdolabı, cinayet, pusu, sancı, deprem, gemi, golf sahası, göz, su bardağı, güneş, uçak, Hızır, virüs, yemek, yemek sepeti, yürüyen merdiven, kahve ve zehirli gaz” şeklindedir. Katılımcılar tarafından üretilen bu metaforik imgelerden hareketle, dijitalleşme kavramının, çok sayıda sembolik kavramla ifade edildiği ve birbirinden farklı düşünüş biçimiyle ele alındığı söylenebilir.

Yankın’a (2019) göre, dijitalleşme demek; yeni imkanlar, yeni fırsatlar, yeni meslek grupları, yeni üretim tarzı ve yeni bir toplumsal yapı demektir. Ancak dijitalleşmenin bireyler ve toplumlar için olumlu yansımaları olduğu gibi birtakım olumsuz yansımaları da bulunmaktadır. En başta, yapay zekânın ve robotların daha fazla iş sektörlerine girmesiyle birlikte toplumda işsizlik ve buna bağlı olarak diğer sıkıntılar baş göstermektedir. Dijitalleşme ile ilgili Yankın (2019) tarafından vurgulanan bu husus, çalışma grubu üyelerini oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadeleriyle benzerlik göstermektedir. Nitekim, öğretmen adaylarının büyük bir bölümü dijitalleşmeye ilişkin olumsuz görüş bildirmişlerdir. Ancak bazı öğretmen adayları ise daha farklı düşünerek dijitalleşmenin yol gösterici ve eğlendirici bir unsur olduğunu, hatta temel ihtiyaç olduğunu metaforik imgelerle ortaya koymuşlardır. Bu yönüyle, her iki çalışma bazı hususlarda benzer bazı hususlarda da farklı yaklaşımlar göstermektedir.

Dijitalleşme kendini her alanda gösterdiği gibi iletişim alanında da göstermektedir. İletişim araçlarının dijitalleşmesiyle birlikte, bireyler artık zamanlarının önemli bir bölümünü sosyal medya platformlarında geçirmektedirler. Dijital dönüşümle birlikte yeni iletişim teknolojileri doğmuştur. İnternetin icadı bu anlamda âdeta bir devrim niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, Akıncı-Vural ve Bat, (2010) tarafından yapılan çalışmada gerek ülkemizde gerekse de dünyada dijital teknolojiler vasıtasıyla internet kullanımının her geçen gün arttığı, internet kullanımının haber takip etmeden alışveriş yapmaya, iletişim kurmaya ve hatta bir eğlence unsuru olarak değerlendirilmeye kadar geniş bir yelpazede kullanıldığı vurgulanmaktadır. Tüm bu sonuçlar ile bu çalışmada yer alan katılımcıların dijitalleşmeye yönelik olarak ortaya koydukları “Eğlence ve keyif unsuru olarak dijitalleşme kavramı”, Yol gösterici unsur olarak dijitalleşme kavramı” ve “Temel ihtiyaç olarak dijitalleşme kavramı” şeklindeki temalarla ve bu doğrultudaki ifadeler ile paralellik göstermektedir. Benzer bir çalışma da Tılıç (2020) tarafından yapılmış ve dijitalleşmeyle birlikte öğrencilerin eğlenceli zamanlar geçirdikleri ve eğlenirken de öğrendikleri vurgulanmıştır. Ayrıca Oğuzhan (2022) tarafından yapılan çalışmada da benzer temalara ulaşılmıştır. Dolayısıyla bütün bu çalışmalar, bu çalışmada ulaşılan verilerle örtüşmektedir.

Egüz ve Kesten (2018) tarafından yapılan çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyaya ilişkin ürettikleri metaforik algılar temalaştırılmıştır. Bu temalar içinde; “Yol gösteren ve bilgiye ulaştırıcı bir kaynak olarak sosyal medya”, “Bağımlılık yaratan bir unsur olarak sosyal medya” ve “Gereksinim olarak sosyal medya” temalardır. Söz konusu bu temalar bu çalışmada elde edilen temalarla hem şekilsel hem de içeriksel olarak büyük benzerlik göstermektedir. Ayrıca, Şenel (2016) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan temalar içinde; “Bağımlılık kaynağı ve zararlı unsur”, “Eğlence aracı” ve “Hayatı kolaylaştıran unsur” şeklinde temalar yer almaktadır. Bu temalar ile bu çalışmada elde edilen temalar birbiriyle örtüşmektedir. Karabulut, Mertol ve Alkan (2017) tarafından yapılan çalışmada da üstün yetenekli öğrencilerin medyaya yönelik metaforik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerin medyaya yönelik olarak “Bilgilendirme işlevi olarak medya” ve “Eğlendirme işlevi olarak medya” temalarını oluşturdukları tespit edilmiştir. İlgili sonuçlar ile bu çalışmada ulaşılan sonuçlar paralellik göstermektedir.

Degryse (2016) yaptığı çalışmada dijitalleşmenin yeni iş imkânlarını oluşturduğunu ve çok sayıda insana düzenli gelir sağladığını vurgulamıştır. Irwin ve Michael (2003) tarafından yapılan çalışmada da benzer ifadelerin yer aldığı görülmüştür ve dijitalleşmenin pek çok alanda önemli katkılar sağladığı vurgulanmıştır. Bu çalışmada ise öğretmen adaylarının dijitalleşmeye yönelik algıları

doğrultusunda oluşan temalardan biri “Fayda” alt temasıdır. Bu alt tema bağlamında ise öğretmen adaylarının bir kısmı tarafından dijitalleşmenin olumlu ve faydalı yönleri ifade edilmiştir. Dolayısıyla ilgili çalışmalarda ifade edilen hususlar ile bu çalışmada ulaşılan sonuçların benzerlik gösterdiği ve birbirini desteklediği görülmüştür.

Polat (2018) tarafında yapılan çalışmada öğretmen adaylarının akıllı telefona yönelik metaforik algıları belirlenmeye çalışılmış ve öğretmen adaylarının akıllı telefona yönelik olarak “Bağımlılık” ve “Fayda” alt temalarının ürettiği tespit edilmiştir. İlgili çalışmada ulaşılan bulgular ile bu çalışmada elde edilen bulgular birçok açıdan benzerlik göstermektedir. Son olarak, Çelik (2019) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmış ve bunun sonucunda “Bilginin peşinden koşup bilgi açlığını gideriyordum gibi” ve “Bilgi kaynağıymışım gibi” temaları öğrenciler tarafından üretilmiştir. Bu temalar ile bu çalışmada elde edilen temalar benzerlik arz etmektedir. Dolayısıyla hem sosyal medya hem dijital araçlar hem de dijitalleşme kavramına yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının ve öğrencilerin benzer algılara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Bu çalışma sonucunda şu öneriler sunulabilir:

- Bu çalışmada, dijitalleşme kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının algıları metaforlar yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Başka bir çalışmada ise katılımcıların dijitalleşmeye yönelik görüşleri farklı alt sorularla incelenebilir ve ilgili çalışmalarla karşılaştırılabilir.
- Bu çalışmada nitel yöntem tercih edilmiştir. Nicel yöntem temele alınarak yeni çalışmalar yapılabilir ve bu konuyla ilgili olarak yeni ölçekler geliştirilebilir.
- Bu çalışmada, dijitalleşme kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun dışında öğretmen ve öğrencilerin de bu konuya ilişkin algılarını belirlemeye yönelik yeni çalışmalar yapılabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik Değerlendirme Kurulu: Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Etik Değerlendirme Belgesinin Tarihi: 16.03.2023

Etik Değerlendirme Belgesinin Sayı Numarası: E-76244175-050.01.04-212943

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tamamı, araştırmanın tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına katılımlarından dolayı teşekkür ederim.

Çatışma Beyanı

Yazarın araştırma ile ilgili herhangi bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akalın, B. & Veranyurt, Ü. (2020). Sağlıkta dijitalleşme ve yapay zekâ. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*. 2(2), 128-137. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sdusyd/issue/60581/842035>
- Akgül, M. (2017). Dijitalleşme ve Din. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*. 17(2), 191-207. <http://marife.org/en/pub/issue/33641/330225>

- Akinci-Vural, Z. B. & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3348-3382. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/179294>
- Annell, M. (2006). Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*. 56(1), 55-61. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2006.03979.x>
- Arslan, M. & Bayrakçı M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(171), 100-108. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/171/171/8.pdf
- Atatanır, H. (2022). Dijitalleşme: iş yaşamında ve sosyal güvenlikte. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, Dijitalleşme Özel Sayısı. 77-92. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2447381>
- Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Liman Kaban, A., Taşçı, G. & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 35-63. <https://doi.org/10.51948/auad.911584>
- Bozkurt, G. (2022). Dijital dünyanın soylulaştırılması üzerine metaforik bir inceleme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(2), 714-727. <https://doi.org/10.21547/jss.1032428>
- Bozkurt, V. (2020). Pandemi döneminde çalışma: ekonomik kaygılar, dijitalleşme ve verimlilik. *COVID-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri*, 115, 136. <https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/920D8D9F158E4E27A91AF5D13CB22F72>
- Çelik, T. (2019). Teknoloji ve medya okuryazarı vatandaş yetiştirme sürecinde öğrencilerin sosyal medya algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 2(1), 40-57. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/751187>
- Degryse, C. (2016). *Digitalisation of the economy and its impact on labour market*. Working Paper. European Trade Union Institute. Brussels.
- Değirmencioğlu, G. (2016). Dijitalleşme çağında gazeteciliğin geleceği ve inovasyon haberciliği. *TRT Akademi*, 1(2), 590-606. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/218560>
- Doğan, Y. (2015). 100. yılında öğretmen adayları ve öğrencilerin bakışıyla Çanakkale savaşları: bir metafor araştırması. *Turkish Studies*, 10(3), 369-386. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8035>
- Draaisma, D. (2007). *Metaphors of memory: A history of ideas about the mind* (G. Koca Cev.). Metis Press (Orijinal eserin basım tarihi 2000).
- Egüz, Ş. & Kesten, A. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin sosyal medya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(3), 219-240. <https://doi.org/10.30703/cije.403147>
- Ercansungur, D. O. & Çetin, E. (2023). Popüler kültür ve dijitalleşme: Yeni medya ekosisteminde yakınsama ve kitle üzerine sosyolojik bir analiz. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 565-584. <https://dergipark.org.tr/en/pub/itobiad/issue/77320/1215377>
- Ersöz, B. & Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve bilişim teknolojilerinin çalışanlar üzerindeki etkileri. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 11(42), 170-179. <https://doi.org/10.5824/ajite.2020.03.007.x>

- Habibi, F. & Zabardast, M. A. (2020). Digitalization, education and economic growth: A comparative analysis of Middle East and OECD countries. *Technology in Society*, 63, 101370. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160791X20302244>
- Irwin, A. & Michael, M. (2003). *EBOOK: Science, Social Theory & Public Knowledge*. McGraw-Hill Education.
- Kalimullina, O., Tarman, B., & Stepanova, I. (2021). Education in the context of digitalization and culture. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 8(1), 226-238. <https://www.jstor.org/stable/48710281?seq=4>
- Karabulut, R., Mertol, H. & Alkan, A. (2017). Üstün yetenekli/zekâlı öğrencilerin medyaya yönelik metafor algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 187-196. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/389877>
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record, Indianapolis*, 41(4), 172-175. <https://doi.org/10.1080/00228958.2005.10532066>
- Miller, S. I. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37(3), 219-27. <https://eric.ed.gov/?id=EJ358664>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20BİLGİLER%20ÖĞRETİM%20PROGRAMI%20.pdf>
- Oğuzhan, M., (2022). Üniversite öğrencilerinin dijital çağ kavramına yönelik metaforik algıları [Sözlü sunum]. 7. Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi. Kayseri, Türkiye.
- Ormanlı, O. (2012). Dijitalleşme ve Türk Sineması. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 2(2), 32-38. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/138310>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research ve evaluation methods*. Sage Publications.
- Polat, M. (2018). Öğretmen adaylarının akıllı telefona yönelik metaforik algıları: yoksa Davis en başından beri haklı mıydı?. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 5(2), 88-105. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/612793>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(3), 459-496. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108283>
- Sezer, E. (2003). Dilde ve edebiyatta yol metaforu. *Kitaplık*, 65, 88-92. <http://katalog.tdk.gov.tr/details?id=53767&materialType=MKL&query=Edebiyatta+metafor>
- Shuell, T. J. (1990). Teaching and learning as problem solving. *Theory into practice*, 29(2), 102-108. <https://doi.org/10.1080/00405849009543439>
- Strokov, A. A. (2020). Digitalization of education: problems and prospects. *Vestnik of Minin University*, 8(2), 15. <https://www.minin-vestnik.ru/jour/article/view/1081/774>
- Şeker, S. E., (2014). Dijitalleşme. *Systems Research*, 21(4), 748-759. <https://www.academia.edu/download/41057605/3.Dijitallesme.pdf>
- Şenel, M. (2016). İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencilerinin cep telefonu ile ilgili algılarının metaforlar aracılığıyla analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1749-1764. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/316720>
- TDK, (2022). <https://sozluk.gov.tr>.

- Thoring, A., Rudolph, D. & Vogl, R. (2017). Digitalization of higher education from a student's point of view. *European Journal of Higher Education IT*, 47, 1-10
https://www.eunis.org/download/2017/EUNIS_2017_paper_47.pdf
- Tılıç, G. (2020). Eğitimde dijitalleşme kapsamında oyunlaştırma kavramı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 671-695. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1473633>
- Törenli, N. (2005). *Yeni medya, yeni iletişim ortamı*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Van Dijk, J. (2016). *Ağ toplumu*. (Ö. Sakin Çev.). Kafka Yayınevi (Orijinal eserin basım tarihi 1991).
- Yankın, F. B. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde çalışma yaşamı. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-38. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/639636>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, G. & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-yapay zeka ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*. (17), 47-60. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/757445>